

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Міністерство освіти і науки України
Національна академія аграрних наук України
Вінницька обласна Рада та обласна державна адміністрація
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН**

**ЗЕМЛЯ УКРАЇНИ –
потенціал продовольчої, енергетичної
та екологічної безпеки держави**

**Матеріали
IV Міжнародної науково-технічної
конференції
17 –18 жовтня 2014 року**

**У двох томах
Том 2**

Вінниця -2014

УДК [620.92+338.439.02+502.31]:354

ББК 65.32 – 5я5

3 – 53

Земля України – потенціал продовольчої, енергетичної та екологічної безпеки держави: Матеріали IV Міжнародної науково-технічної конф., 17-18 жовтня 2014 р. у 2-х томах, т.2, м. Вінниця. – Вінниця: РВВ ВНАУ, 2014, – 244 с.

Посвідчення про державну реєстрацію IV Міжнародної науково-технічної конференції «Земля України – потенціал продовольчої, енергетичної та екологічної безпеки держави» видане УкрІНТЕІ №618 від 1 жовтня 2014 р.

У збірнику наведені матеріали IV Міжнародної науково-технічної конференції «Земля України – потенціал продовольчої, енергетичної та екологічної безпеки держави», де викладено результати наукових досліджень з питань формування потенціалу продовольчої, енергетичної та екологічної безпеки держави, нормативно-правового та обліково-фінансового забезпечення економічних аспектів виробництва біопалива; технологій виробництва та отримання біомаси рослинного і тваринного походження, екологічних аспектів використання біопалива; систем машин та обладнання для реалізації енергоощадних технологій виробництва та впровадження альтернативних джерел енергії.

Для науковців, управлінців, керівників підприємств, виробників, фахівців національної економіки, аспірантів, студентів, викладачів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Калетнік Г.М., д.е.н., професор, академік НААН, президент ВНАУ; **Роїк М.В.**, д.с-г.н., професор, академік НААН, директор інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України; **Янчук Г.В.**, к.е.н, доцент в.о. ректора ВНАУ; **Сінченко В.М.**, д.с-г.н, професор, заступник директора інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України; **Яремчук О.С.**, д.с-г.н., доцент, перший проректор ВНАУ; **Шпикуляк О.Г.**, д.е.н., с.н.с., декан економічного факультету ВНАУ; **Мазур В.А.**, к.с-г.н, доцент, декан агрономічного факультету ВНАУ; **Скоромна О.І.**, к.с-г.н., доцент, декан факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва ВНАУ; **Мельничук О.Ф.**, к.ю.н., доцент, в.о. декана факультету менеджменту та права ВНАУ; **Бандура В.М.**, к.т.н., доцент, декан факультету механізації сільського господарства ВНАУ; **Гуньо І.В.**, к.т.н., доцент, в.о. зав. кафедри двигунів внутрішнього згорання та альтернативних паливних ресурсів ВНАУ

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.

Матеріали конференції розглянуто і схвалено на засіданні науково-методичної комісії ВНАУ, Протокол № 3 від 14.10.2014 р

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ОТРИМАННЯ БІОМАСИ РОСЛИННОГО І ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ, ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БІОПАЛИВА

Бурлака В.А. ВИКОРИСТАННЯ БІОФЕРМЕНТОВАНИХ ОРГАНІЧНИХ РЕЧОВИН В РАЦІОНАХ МОЛОДНЯКУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ.....	4
Варпіховський Р.Л. ЕНЕРГООЩАДНІСТЬ ТЕРМІЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ МОЛОДНЯКУ СКОТАРСЬКИХ ПІДПРИСМСТВ НЕВЕЛИКОЇ ПОТУЖНОСТІ.....	6
Врадій О. І., Первачук М. В. АЗОТ - ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ РОСЛИН.....	9
Василевський О.Г. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЯЛИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ БІОПРОДУКТИВНОСТІ ДЕРЕВОСТАНІВ В УМОВАХ ПОДІЛЛЯ.....	13
Гнатюк О.М., Кавун Е.М. ВРАЖЕННЯ ОМЕЛОЮ БІЛОЮ (<i>VISCUM ALBUM L.</i>) ЕНЕРГЕТИЧНИХ ВИДІВ ВЕРБИ ТА ТОПОЛІ.....	17
Зотько М.О., Дмитрук І.В., Гуцол А.В. БІОТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕРОБКИ ВІДХОДІВ ТВАРИННИЦТВА.....	20
Кожухар Є.В., Вдовенко С.А. ЗАСТОСУВАННЯ БІОСТИМУЛЯТОРІВ ЗА ВИРОЩУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ ПРОДУКЦІЇ РІПИ В УМОВАХ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	24
Ковбасюк Б.М., Поліщука М.І. ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ ТА ШИРИНИ МІЖРЯДЬ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ БІОМАСИ ПРОСА ЛОЗОВИДНОГО.....	27
Кириленко Л.В., Патика В. П. ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЗЕЛЕНОЇ МАСИ КОЗЛЯТНИКА СХІДНОГО ВІД АҐРОЕКОЛОГІЧНИХ ПРИЙОМІВ.....	30
Колісник О.М. СТІЙКІСТЬ САМОЗАПИЛЕНИХ ЛІНІЙ КУКУРУДЗИ ДО ШКІДНИКІВ.....	32

Граєвська Л. С., Шкатула Ю.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КВАСОЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ.....	38
Кучерявий В.П.	
ЗАПРОВАДЖЕННЯ «ЗЕЛЕНОГО» ТАРИФУ - ЗАПОРУКА ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	40
Матусяк М.В.	
ЕНЕРГЕТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЕВНИХ ВІДХОДІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	42
Мазур О.В., Поліщук І.С.,	
СЕЛЕКЦІЯ НА ЗЕРНОВУ ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА АДАПТИВНІСТЬ КВАСОЛІ ЗВИЧАЙНОЇ	45
Михальчук П.Д., Квітко Г.П.,	
ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ УРОЖАЮ ТА НАСІННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПОСІВНИХ ПУТУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО.....	48
Паламарчук О.Д.	
ФОРМУВАННЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КУКУРУДЗИ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСТОСУВАННЯ МІКРОДОБРИВ.....	51
Паламарчук А. В., Шкатула Ю. М.,	
ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЇ СИСТЕМ ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ В ПОСІВАХ ГОРОХУ	54
Палагнюк О.В., Поліщук І.С.	
БІОЕНЕРГЕТИЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ КАРТОПЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	57
Панчишин В.З., Мойсієнко В.В.	
ПРОДУКТИВНІСТЬ ЗЕРНА ВІВСА ПОСІВНОГО СОРТУ ЖИТОМИРСЬКИЙ ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ В УМОВАХ ПОЛІССЯ	60
Панцирева Г.В.	
ЛЮПИН БІЛИЙ-ПЕРСПЕКТИВНА ЗЕРНОБОБОВА КУЛЬТУРА У СУЧАСНОМУ КОРМОВИРОБНИЦТВІ.....	63
Пашев М. П., Мойсієнко В. В.	
ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ЛОХИНИ ВИСОКОРОСЛОЇ (VACCINIUM CORUMBOSUM L.) ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА ВІКУ САДЖАНЦЯ В УМОВАХ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	65

Поліщук І. І., Квітка Г. П. ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ РІПАКУ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМ ВИСІВУ ТА УДОБРЕННЯ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО	70
Плаксіє А.В. Поліщук М.І. ВПЛИВ МІКРОДОБРІВ НА ДИНАМІКУ НАРОСТАННЯ ТА ВМІСТУ ЦУКРУ В КОРЕНЕПЛОДАХ ЦУКРОВОГО БУРЯКА	72
Мацера А. В., Поліщук І. С. ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ ТА ДОБРІВ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ БУЛЬБ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО	75
Підпалій І.Ф., Чоловський Ю.М. БІОЕНЕРГЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ БАГАТОРІЧНИХ КОРМОВИХ ТРАВ НА ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЛЯХ ЛІСОСТЕПУ	78
Польовий Л.В. ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЕНЕРГОНОСІВ ЗА ІНТЕГРОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА	83
Подольнян Ю. М., Вознюк О. І. АНАЕРОБНЕ ЗБРОДЖУВАННЯ ПЕРЕПЕЛИНОГО ПОСЛІДУ, ЯК ДЖЕРЕЛО ДОДАТКОВОГО ЕНЕРГОНОСІЯ БІОГАЗУ	87
Роїк М.В., Кузнецова І.В. СТЕБЛО СТЕВІЇ (Stevia rebaudiana Bertoni) У ВИРОБНИЦТВІ БІОПАЛИВА	90
Романенко Т.Д. ДОДАТКОВЕ ДЖЕРЕЛО ЕНЕРГІЇ У ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА ПРИ ВИРОЩУВАННІ ТЕЛИЧОК, НЕТЕЛЕЙ ТА ВИБРАКУВАНИХ ТЕЛИЧОК ЗА РІЗНИХ УМОВ УТРИМАННЯ	93
Сауляк О.М. ПРОХОДЖЕННЯ ФАЗ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ СОЧЕВИЦІ ХАРЧОВОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО	97
Страшєвська К.В. ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧИНИ ПОСІВНОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО	100
Сладковська Т. А., Мойсієнко В.В. ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ НАСІННЯ БАГАТОРІЧНИХ ЗЛАКОВИХ ТРАВ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ПОЛІССЯ	103

Гітаренко О.М. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО Збереження агробіорізноманіття	107
Телекало Н. В. ЕКОНОМІЧНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ ГОРОХУ ПОСІВНОГО	110
Темченко І.В., Липового В.Г. БІОЕТАНОЛ ІЗ ЦУКРОВОГО СОРГО ЯК АЛЬТЕРНАТИВНЕ ПОНОВЛЮВАНЕ ДЖЕРЕЛО ЕНЕРГІЇ	113
Цицора Я. Г., Цицора Т. В. ПОКАЗНИКИ БІОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА БІОМАСИ РЕДЬКИ ОЛІЙНОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ СІВБИ ТА УДОБРЕННЯ	116
Циганська О.І. ВПЛИВ ФОНУ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ ТА СПОСОБІВ ОБРОБКИ МІКРОДОБРІВОМ НА ПОЛЬОВУ СХОЖІСТЬ ТА ВИЖИВАНІСТЬ РОСЛИН СОЇ	120
Чорна В.М. ВПЛИВ КОМПЛЕКСНОГО ЗАСТОСУВАННЯ БАКТЕРИЗАЦІЇ ТА РЕТАРДАНТІВ НА РІВЕНЬ УРОЖАЮ НАСІННЯ СОЇ	122
Чернецький В.М., Костюк О.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ ЗЕЛЕНИХ БОБІВ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ БОБУ ОВОЧЕВОГО	125
Щиголь В.І., Вдовенко С.А. ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬЧУЮЧИХ МАТЕРІАЛІВ ЗА ВИРОЩУВАННЯ КАПУСТИ БРЮССЕЛЬСЬКОЇ У ВІДКРИТОМУ ГРУНТУ	128
Яремчук О.С. ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ БІОГАЗОВИХ УСТАНОВОК НА ВІДХОДАХ ТВАРИНИЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	130
Янішевський Л. І., Мойсієнко В.В. ПРОДУКТИВНІСТЬ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКУ СІВБИ ТА НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ	133

УДК:631.526:502

Тітаренко О.М., асистент

Вінницького національного аграрного університету

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ АГРОБІОРИЗНОМАНІТТЯ

Наведено дані результатів досліджень збереження (БР) біорізноманіття агросфери України пов'язаного з охороною і відтворенням природних ландшафтів, оптимізації площ сільгоспугідь, підтримкою формування екомережі агросфери.

Постановка проблеми. В Україні значна частина природних біоценозів в межах сільськогосподарських угідь характеризуються високою природоохоронною цінністю з позицій збереження біорізноманіття (БР) [1-3]. Наразі необхідно вести збалансоване управління в агросфері, невиснажливе природокористування, що сприятиме збереженню БР, підтримувати сталість агроecosystem, враховуючи господарські інтереси.

Результати досліджень. Для збереження БР агросфери України, яка займає 68,9% її території, можна використати досвід країн Європи:

1) зменшити площу орних земель до 32-35% території регіону шляхом виведення з ріллі схилів крутизною понад 3⁰, земель водоохоронних зон, деградованих, малопродуктивних і техногенно (радіаційно) забруднених сільськогосподарських угідь. Їх доцільно засіяти багаторічними травами, засадити деревами, в деяких випадках створити чи відновити водно-болотні угіддя (ВБУ).

2) використовувати якомога меншу кількість мінеральних добрив (застосовувати їх так, щоб не впливали на межі полів та інші біотопи), пестицидів (максимально збільшити частку вузькоспеціалізованих); користуватися пестицидами лише за умов критичних рівнів чисельності шкідників, бур'янів і хвороб; застосовувати хімікати з вибірковою системною дією, а інсектициди вранці і пізно увечері, щоб зменшити вплив на бджіл (за словами дослідників, комахи на зразок

медоносної бджоли запилюють приблизно третину світових врожаїв сільськогосподарських культур) й інші нейтральні види комах.

3) уникати перевипасу і ерозії ґрунтів, що спричиняє забруднення водойм, зменшення прозорості води, підвищення вмісту поживних речовин, евтрофікації, замулення і загибель річок і ставків – втрату БР;

4) ефективно використовувати органічні добрива (утилізувати відходи тваринництва).

Адже неправильне і надлишкове їх внесення призводить до евтрофікації водойм, деградації екосистем, зменшення кількості гідробіонтів. Запобігати проникненню рідини із силосних ям до ґрунтових вод і водойм;

5) залишати кляпки сільськогосподарських культур незбираними (стерню, опале зерно, насіння бур'янів тощо) для підгодівлі диких тварин (особливо птахів), що допоможе збільшити популяції багатьох видів (у т. ч. мисливських);

6) збільшити частку сільгоспугідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) відповідно до науково обґрунтованих показників (враховуючи місцеві особливості), тримати частину земель під багаторічними травами (ті, що формують купини, є місцем зимівлі для бджіл і павуків), надаючи перевагу місцевій (екологічно-адаптованій) рослинності, розширювати площі луків поблизу водойм (ці землі допоможуть боротися з ерозією ґрунту, затримувати частину агрохімікатів на їх шляху до водойм, підтримувати високий рівень БР).

7) впроваджувати систему екологічного менеджменту в сільському господарстві за стандартом ISO 14000 на основі комплексного екологічного моніторингу і паспортизації агросфери (заповідних об'єктів, земельних ділянок, сільських селитебних територій) [4-6].

Висновки. Враховуючи досвід європейських країн, можна використати ряд заходів для збереження БР агросфери України. Для цього необхідно розробити і запровадити правові норми економічного стимулювання землевласників і землекористувачів щодо збереження і відтворення БР агросфери, розвиток

біологічного землеробства, ведення екологічно збалансованої сільськогосподарської діяльності. Це потребує внесення відповідних змін і доповнень до Земельного, Водного і Лісового кодексів та деяких законів України, спрямованих на вдосконалення економічного механізму, пов'язаного з охороною і відтворенням природних ландшафтів, збереженням БР, оптимізацією площ сільгоспугідь, підтримкою формування екомережі агросфери.

Список використаних джерел

1. Ендрю Д. Сільське господарство та охорона природи: пос. із практ. упр., відновлення та створення природ. біотопів на сільгоспугіддях: пер. з англ./ Джон Ендрюс і Майкл Рібейн; за ред. О.В. Дудкіна, О.М. Осадчої.– К.: 2006.– 288 с.
2. Збереження біорізноманіття у зв'язку із сільськогосподарською діяльністю: методичні рекомендації щодо збереження біорізноманіття та охорони земель, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю / В.А. Соломаха, А.М.Малієнко, Я.І. Мовчан та ін. – К.: ЦНЛ, 2005.– 123 с.
3. Лісовий М.М. Екологічна функція ентомологічного біорізноманіття. Фауна комах-фітофагів деревних і чагарникових насаджень Лісостепу України: Монографія / М.М. Лісовий, В.М. Чайка. – Кам'ян.-Поділ.: Аксіома, 2008. – 384 с.
4. Мудрак О.В. Збалансований розвиток екомережі Поділля: стан, проблеми, перспективи [Монографія] / О.В. Мудрак – Вінниця: “СПД Главацька Р.В.”, 2012. – 914 с.
5. Нестеров Ю.В. Практичні поради зі збереження біорізноманіття у сільськогосподарських угіддях / Ю.В. Нестеров. – Київ: Wetlands International Black Sea Programme, 2005.– 48 с.
6. http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news/2013/04/130429_eu_bees_pesticides_it.shtml.